

Literární putování

Libereckým
krajem



prosinec
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Za duchověrci a poudačkáři z Poniklé do Jablonce nad Jizerou

Putování začneme v Poniklé, v níž se narodil **František Jerie** (8. srpna 1921 – 9. ledna 1990, Jilemnice), číšník působící mj. na velvyslanectví USA v Berlíně, kde byl za války zatčen, uvězněn a do konce války totálně nasazen v továrně ve Vrchlabí. Po válce pracoval znovu jako číšník, z politických důvodů byl opět odsouzen a po amnestii pracoval mj. ve Vrchlabí a Jilemnici, později jako skladník v Poniklé. Psal poezii, vydal několik básnických sbírek, publikoval i v regionálních časopisech. Verše psal často na účtenky či jídelní lístky, v šedesátých letech vydala jilemnická knihovna ukázkou jeho veršů ve sbírce autorů – František Jerie, Jan Kubát, Oldřich Mlejnek – *Hvězdy nad domovem*, samostatná vyšla část vybraných veršů, např. ve sbírce **Kam nedohodíš kamenem** (2007).

JIZEŘE

František Jerie

*Tvůj věčný spěch
a zpěněný smích
a nad tím vším skloněné olše a kapradí
tolik mně chybí dnes
Tvé malé zátoky s usínajícím sluncem
na březích...
a blízky – věčně dumající les*

*Tančící úsvit na Tvé chladné šíji
s bosýma nohama
rosou okrupěné
jak brouzdal jsem se k Tobě –
Co Ty víš?
Jak nitro bylo tehdy hladové...
a rozechvělé!*

/jarní/

*Kolik síly je ve tvém zpěněném smíchu
a kolik nadějí,
že nebude promarněna!
Rozdáš ji přece na své daleké cestě
venkovu i městu
rozbujnělou táním
ve jménu jara.*

/letní/

*Jak zřím tě prosvícenou
letním sluncem,
zachce se utéci do bosých dní
jenom na chvíli
znovu prožít školní sny...
polonahý,
v náruči tvého rozpáleného písku.*



Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odkrýt literární stopy v našem kraji!

   YouTube

www.kvkli.cz

Literární putování

Libereckým krajem



prosinec
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

/podzimní/

*Jsi ztichlá,
se šíjí zahalenou listím...
a něco jako by jsi šeptala skále u Dufníka.
Olším již nedopřeješ svého zrcadla,
počínáš být zádušně podivínská!*

/zimní/

*I tvoje jezy zmlkly
v zajetí lední tříště
a stráně nad Preložkou vzplanuly
v jinovatém hávu –
Jako dívka!
Na svoji první schůzku když spěchá
jsi rozechvělá
ve vánočním podvečeru
plném nestárnoucích divů...*

V Poniklé působil jako učitel **Josef Šír** (7. ledna 1859, Horní Branná – 8. května 1920, Příchovice), významný autor mnoha děl zasazených do regionu, a odehrává se zde také jedna z pohádek Miroslava Jona v knize **Pohádky lokomotivy Terezy** (2008).

Z Poniklé se vydáme do Jestřabí v Krkonoších, vsi, do níž zasadil děj několika povídek knihy **Blouznivci našich hor** (1895–6) **Antal Stašek** (22. července 1843, Stanový – 9. října 1931, Praha). Příběhy podkrkonošských duchovců se objevily v povídce *Dvě horské dívky*, kde se schází na Horáčkově statku, a v povídce *V stánku*.

V Jestřabí nalezneme také naučnou minizeku Zarostlá místa Kavánových obrazů. **František Kaván** (10. září 1866, Víchovska Lhota u Jilemnice – 16. prosince 1941, Libuň) byl nejen malíř, ale i básník, regionu se týká např. jeho báseň *Na Lab-*

ské louce, v řadě dalších zmiňuje hory obecně. Již zmiňovaný Josef Šír jmenuje Jestřabí a Bratrouchov v knize **Horské prameny. Povídky a obrázky z Krkonoš** (1904) v povídce *V souboji světla*.

Další cesta nás zavede do Stromkovic, v nichž se narodil **Oldřich Janoušek-Kabelický** (7. ledna 1922 – 2007), dělník a hajný v Harrachově, autor krkonošských poudaček, které vyšly např. pod názvem *Vzpomínky z hor* v časopise *Krkonoše*. Třicet let vystupoval v roli Krakonoše a je po něm pojmenována cesta nad Harrachovem (Terex). Žil v chalupě v Kabelicích 31. O Stromkovicích a Bratrouchově píše např. v povídce *Ave*.

AVE

Oldřich Janoušek-Kabelický

Stromkovický zvonek o váze 46 kg byl na zvoničce chalupy č. 36 nad školou. Zvoníkem byl pan Janouch, zvaný Kallů, zvonil poledne a večerní klekání, a to v délce pomodlení Otčenáše. Zvonek přišel vniveč za 2. světové války pro německé kanóny. Naposledy jej kdosi viděl v Praze na Manínách, kde byl sklad těchto zvonů. Dnes již chaloupka U Zvonku nestojí. Dalo by se o ní říci: Koprivy jen hustě kryjí místo pusté, kde chaloupka naše stála šedivá. Je to úryvek z Lešetínské kováře. Stromkovický zvonek měl nejlepší zvuk z popisovaných tří zvonků. Hornodušnický zvonek neboli Krosnovský byl umístěn na domku za školou směrem do hor a říkalo se tam U Bernáků. Zvonil vždy až po odeznění stromkovického zvonku, říkalo se, že zvoníkovi z Krosnova nejdou dobře hodinky. Zvonek byl menší, a proto měl i vyšší hlas.

Bratrouchovský zvonek, byl-li východní vítr, byl ve Stromkovicích méně slyšet, vítr zanášel zvuk údolím Vraniho potoka. Zvonek byl umístěn na chalupě U Zítů pod bratrouchovskou sokolovnou. Byl-li dobře slyšet, říkalo se, že brzy bude pršet. Chalupníci tohoto zvonku se jmenovali Vrkoslavové a potomci ještě

Literární putování

Libereckým krajem



prosinec
2023

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

v chalupě žijí, však jsem s jedním chodil do Františkova do školy.

Tak když popisované zvonky odzvonily večerní klekání, nastala doba poslechu horských muzikantů, křídlovkářů, kteří měli svoje vystoupení, ač bydleli každý jinde. Snad byli domluveni, nebo již svoje signály znali, a proto se nikdy nerušili a měli svoje sóla. Volili pomalejší melodie a zvuk křídlovek se nad údolím třepotal a snad se i radoval, že má tolik poslouchajících, kteří seděli na lavičkách venku u chaloupek a vychutnávali podvečerní chvíle. Pamatuji se na tuto dobu kolem nejdelšího dne, to jest svatého Jána, kdy se v nížinách zapalovaly vatra.

Stromkovičtí muzikanti byli rozmístěni tak, že jeden byl v údolí a druhý na kopci. Na Kobyle v čp. 7 to byl Kapras Albert, který hrával U Zborova na vršíčku. Jeho křídlovka byla nejlépe slyšena a většinou začínal koncertovat.

Druhý hudebník byl Čermák Ludvík z čp. 51 zvaného Na Zadě. Je to chaloupka na stráni pod bývalou vejpalickou hájenkou, a tím i nad Vejpalským potokem. Troubil směrem dolů údolím, aby byl slyšet dole ve Stromkovicích. Měl rád Hašlerovy písničky.

Třetí křídlovkář Oldřich Doubek byl v hornodušnické chalupě. Říkalo se, že starý pan Doubek se přiživuje pašeráctvím cukerinu, ale syn Oldřich překrásně troubil a jeho maminka Mína nosila z háje pěkně urovnané nůše klacků. Oldřich byl z popisovaných muzikantů nejtemperamentnější. Dovolil si zahrát i polku Máničku.

Lidé posedávali venku do setmění, strejci kouřili fajfky, vyprávěli o počasí, houbách, ptácích, třebaš o nastávajícím sušení sena a o kolik se zase zdražil v Prajsku cukerin. Babičky vypravovaly dětem pohádky a mládenci s děvčaty se toulali po polních a lesních cestách a u kapličky. Často bylo slyšet smích a zpěv s foukací harmonikou.

Byly to chvíle plné pohody, které horský člověk tolik miloval a z nich si vytvářel další chuť do lopotného života.

Bratrouchov je naší další zastávkou. Je zmiňován v knize **Muka obraznosti. Konfrontace snu a skutečnosti** (1980) **Vladimíra Párala** (10. srpna 1932, Praha), který pracoval jako chemický inženýr mj. v Jablonci nad Jizerou. Ten se pod jménem Hrušov nad Jizerou objevuje již v jeho knize **Profesionální žena** (1971). V knihách je umístěn do lesů Jizerských hor a nelichotivě označován jako podkrkonošská díra.

Mnohem lepší vztah měl k Bratrouchovu jako svému rodišti **Josef Janoušek** (21. března 1893 – 24. března 1966, Dolní Sytová). Pracoval jako foukač skla, na silnici i jako zemědělec, ale také psal poznámky „o prostých venkovských lidech, strejcích a bábách, jak žili a bernožili v okolí Bratrouchova“. V obci se narodil i již zmiňovaný autor pohádek **Miroslav Jon** (10. února 1942).

Putování zakončíme v Jablonci nad Jizerou. Sem byl po skončení druhé světové války povolán k obnově české školy **Jaromír Horáček** (3. října 1900, Jilemnice – 8. července 1976, tamtéž), působící jako učitel a kulturní pracovník v Horních Štěpanicích a Jilemnicích. Sbíral a psal také poudačky, např. **Kerkonošský muderlanti** (1958) či **Nic kalýho zpod Žalýho** (1963).

Jablonec zmiňuje i Josef Šír v textu *Krkonoše* v knize **Hory za války** (1945) a také Antal Stašek v **Blouznivcích našich hor**. Zde je dějištěm povídek *Martinec* a *Rytíř Boch*. V knize **Když hlad a válka zuřily** (1924) najdeme v povídce *Taranovo zlato* zmíněny Buřany u Labe, jejichž jméno bylo přeneseno z Buřan u Jablonce n. J.

Ze současných autorů se Jablonci a okolí věnuje **Zdeněk Zemánek** (30. ledna 1941) ve vzpomínkách na život za války i po válce **Dětství v totalitách** (2017).

Marek Sekyra

Výletní mapa

- **Start** – Poniklá – rodiště **Františka Jerieho**, působiště **Josefa Šíra**, dějiště díla **Miroslava Jona**
- **2)** – **Jestřabí v Krkonoších** – dějiště děl **Antala Staška** a **Josefa Šíra**, naučná minizezka *Zarostlá místa Kavánových obrazů*
- **3)** – **Stromkovice** – rodiště **Oldřicha Janouška-Kabelického** / **Bratrouchov** – rodiště **Josefa Janouška** a **Miroslava Jona**, dějiště děl **Josefa Šíra** a **Vladimíra Párala**
- **Cíl** – **Jablonec nad Jizerou** – působiště **Jaromíra Horáčka**, dějiště děl **Vladimíra Párala**, **Josefa Šíra** a **Zdeňka Zemánka**

